

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 27/2017

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Anne Lotte Gulbrandsen

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22
nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 28. januar 2019

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Trond Jørgensen
Lars Christian Finstad

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.
Saksomkostninger i anledning klagen dekkes i sin
helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klager gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ fra ██████████ til ██████████ som geværmann.

Klager vokste opp med ██████████. Han hadde et vanskelig forhold til faren som etter det opplyste led av schizofreni eller manisk depressiv lidelse. Som barn var klager urolig, aktiv, ukonsentrert og impulsiv. Han har vært sjenert hele livet. Han har vært plaget av tilpasningsvansker og tvangshandlinger fra tidlig voksen alder. Han har siden ungdomstiden lidd av forsinket søvnfasesyndrom, som har skapt problemer for ham i arbeidslivet. Både faren og broren endte livet ved selvmord.

Klager gjorde førstegangstjeneste i ██████████. På militærkortet hans er det notert fem refselsler i form av tjenesteforsømmelse, ordrenekt og ulovlig fravær. Skadelidte tok den ██████████ en overdose Acetyl salicyl-tabletter, angivelig som en protest mot forflytning, slik at han måtte pumpes. Etter militærtjenesten hadde han mange korte arbeidsforhold, og tok noe utdanning.

Klager dro til ██████████ i ██████████, snaut 37 år gammel. Tjenesten skal ha medført patruljering, vakt- og sikring, sjekkposttjeneste, observasjonsposttjeneste og forefallende garnisonarbeid. Han har beskrevet flere hendelser fra tjenesten. I forbindelse med pågripelsen av væpnet personell i mørket måtte klager lyse med lykt, og fremsto dermed som et svært synlig mål. Ved en anledning hadde en granat eksplodert og «kløvet» hodet til en to år gammel gutt. En gang kom en gruppe væpnede menn kjørende mens han var på vaktpost. Han klarte ikke å lade våpenet eller assistere medsoldatene sine. Han løp fra stedet og la seg ned i påvente av smellet. Soldatene måtte etterpå stå vakt ut. Han har også fortalt om lyden av fanger som ble torturert i et nærliggende fengsel, og om gjentakende beskytning i området rundt og over leiren. Legeerklæringen ved dimisjon dokumenterer at klager har fortalt om truende episoder og videre at han oppgir å være frisk og arbeidsledig.

Etter hjemkomsten hadde klager et par gode år med forholdsvis lite plager relatert til tjenesten. Han har vært gift to ganger, og fått tre barn. I følge dokumentasjon fra ██████████ hadde han psykiske problemer i forbindelse med en av skilsmissene. Fra mai 2005 til januar 2006 var han innlagt på ██████████ Psykiatri. Han har vekselvis vært i arbeid og arbeidsledig/under attføring. Fra 2005 til 2010 gikk han på tidsbegrenset uførepensjon. I april 2010 fikk han innvilget varig uførepensjon, med uføretidspunkt 1. mai 2002.

I en erklæring fra 15. februar 2006 fra ██████████, er han diagnostisert med posttraumatisk stressforstyrrelse, tilbakevendende depresjon, sosial fobi og forsinket søvnfasesyndrom. På bakgrunn av dette ble han erklært 100 % ufør. Fra 2007 har klager hatt diagnosen KOLS. Han bruker i perioder mye alkohol, noe han angir er selvmedisinering mot angst og for å få sove.

Klager ble i 2008 innvilget kr 222 707 i billighetserstatning.

Det er i anledning saken innhentet to ulike spesialisterklæringer. Den første fra psykolog Bård Greve, som mener klager ved undersøkelsen fremstod med en total psykiatrisk betinget medisinsk invaliditet skjønnsmessig tilsvarende 30 %, hvorav 10 % anses i sin helhet å være relatert til tjenesten i ██████████.

SPK avsto krav etter forskriftens del I (35 G) og del II (65 G) i vedtak av 17. februar 2014. Avslaget ble påklaget og oversendt klagenemnda, som i vedtak 4. september 2014 opphevet SPKs vedtak og hjemviste det til ny behandling. SPK oppdaterte sakens dokumentasjon og innhentet ny

spesialisterklæring fra psykiater Øivind Ekeberg, som vurderte klagers medisinske invaliditet til 40 %, hvorav halvparten skriver seg fra FN-tjenesten. SPK av slo på nytt kravet i vedtak av 1. februar 2017.

Klagers advokat fremsatte på vegne av klager en midlertidig klage datert 13. februar 2017, og deretter en utvidet klage datert 2. august 2017. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket, og klagen er oversendt klagenemnda for behandling.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på kompensasjon etter forskriften forutsetter i henhold til § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Det stilles lempeligere krav til bevis etter kompensasjonsordningens del I, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 27. november 2010. Dette tolkningsnotatet må sees i lys av et presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014. Det fremgår her at tolkningsanvisningen knytter seg til vurderingen av bevis som ligger langt tilbake i tid, og at mangel på tidsnære bevis for slike eldre forhold, ikke i seg selv vil føre til avslag på krav etter kompensasjonsordningen. Formålet er å fange opp de tilfeller som ligger langt tilbake i tid og hvor det ikke lar seg gjøre å fremskaffe tilstrekkelig med bevis som kan dokumentere at skadelidte ble påført en psykisk belastningsskade under tjeneste. Ved anvendelsen av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, danne grunnlag for vurderingen av om skadelidte er berettiget til en kompensasjon. I den sammenheng vil konsistensen i skadelidtes forklaring over tid ha særlig relevans, samt om skadelidtes forklaring om psykiske plager er avgitt på et tidspunkt forut for innføringen av kompensasjonsordningen. Der det foreligger opplysninger eller andre typer bevis som tilsier at det er andre og for tjenesten uvedkommende årsaker til skadelidtes psykiske plager, vil disse vektlegges etter alminnelige bevisregler. Der det foreligger holdepunkter for at de psykiske plagene skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon, vil det tale mot kompensasjon. Foreligger nedtegnelser mv som ligger tett opp mot tjeneste, og som bidrar til å klarlegge skadelidtes tilstand på den tiden, vil de være særlig viktig ved bevisbedømmelsen. Foreligger slike opplysninger, er man utenfor området for tolkningsanvisningen. Tilsvarende gjelder ved vurderingen av nye bevis som sannsynliggjør at skadelidte uansett ville ha fått sine plager eller uansett ville ha falt ut av arbeidslivet.

Etter forskriften del II gjelder de alminnelige krav til bevis, jf. forskriften § 4 a, hvor det fremgår at det er de bevistema og beviskrav etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b som gjelder. Det skal derfor foretas en strengere vurdering av bevis under ordningens del II enn det som det er gitt anvisninger på etter del I. Utgangspunktet følger av de alminnelige erstatningsrettslige regler. Det er det mest sannsynlige faktum som skal legges til grunn. Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det fremgår videre av forskriften § 3 at for å legge til grunn årsakssammenheng, må det fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet etter mandat fastsatt av Forsvarsdepartementet.

Det er i anledning saken innhentet to ulike spesialisterklæringer, den første datert 2. september 2013 fra psykologspesialist Bård Greve, og den andre datert 24. oktober 2016 fra spesialist i psykiatri, Øivind Ekeberg.

Greve skriver i sin konklusjon at skadelidte under tjenesten var utsatt for hendelser som han opplevde som belastende og at klager på undersøkelsestidspunktet fremstår med ulike psykiske symptomer og plager som han mener oppstod noen år etter tjenesten. Han skriver videre at klager primært fremstår med symptomer og plager forenelig med tilbakevendende depresjon, agorafobi, søvnvansker og

alkoholmisbruk, og at klager i tillegg har KOLS. Greve konkluderer med at klagers aktuelle og dominerende psykiske plager ikke er knyttet til tjenesten i [REDACTED]. Han fremstår på undersøkelsestidspunktet med en total psykiatrisk betinget medisinsk invaliditet skjønsmessig tilsvarende 30 %, hvorav 10 % anses å være relatert til tjenesten i [REDACTED]. Invaliditeten anses av Greve som varig.

Greves konklusjoner er uklare. Det var bakgrunnen for at saken ble hjemvist til SPK for innhenting av ny spesialisterklæring.

Psykiater Øivind Ekeberg konkluderer på sin side i sin erklæring med at skadelidte har PTSD som følge av tjenesten i [REDACTED]. Han vurderer klagers medisinske invaliditet til 40 %, hvorav halvparten av dette vurderes å være en følge av tjenesten, mens den resterende halvparten vurderes å være inngangsinvaliditet før tjenesten. Den yrkesmessige invaliditeten vurderes til 100 %. Tilstanden vurderes som kronisk.

SPK har i sitt vedtak lagt til grunn at det foreligger tidsnære bevis som gir en forsvarlig bevisbedømmelse av årsaken til skadelidtes plager. Nemnda er enig i denne vurderingen.

Nemnda er enig med SPK i at det foreligger få objektive fakta i saken som underbygger at klagers plager er påført under FN-tjenesten. Til tross for omfattende sykehistorikk etter hjemkomsten fra [REDACTED], er det ingen dokumentasjon på psykiske plager som kan settes i sammenheng med tjenesten før i 2001. Klagers psykiske plager er i overveiende grad knyttet til andre hendelser, i første rekke samlivsbrudd og tap av kontakten med barna. Det fremgår av sakens dokumenter at klager har hatt flere selvmordsforsøk i 2002-2003 på bakgrunn av dette. Det foreligger ingen dokumentasjon fra Forsvaret som underbygger klagers beretninger om hendelsene under tjenesten. Det bestrides dog ikke at tjenesten har vært belastende.

Det er godt dokumentert at klager har hatt problemer med helsen, med yrkesmessige forhold og innad i familien. Klager dro til [REDACTED] som 37-åring, og innhentet dokumentasjon viser at klagers liv også før tjenesten var preget av tilsvarende problemer som han også har hatt etterpå. Nemnda er enig med SPK når SPK på bakgrunn av dette legger til grunn at tjenesten ikke endret det adferdsmønsteret skadelidte hadde før han dro. Samtidig finner nemnda det riktig å bemerke at tjenesten for klager har vært en tilleggsbelastning til alle hans øvrige belastninger. Men det fremstår som lite sannsynlig at han ville ha evnet å ha vært helt eller delvis velfungerende i arbeid om tjenesten tenkes borte. Hans ustabilitet har vært fremtredende i hans yrkesliv også før tjenesten, med kortvarige arbeidsforhold og usikre arbeidssituasjoner. Forut for tjeneste var han ikke i arbeid og han hadde slitt med å være i arbeid. Det fremstår derfor som lite sannsynlig at han ville ha stått i arbeid helt eller delvis om tjenesten tenkes borte. Han hadde mange potensielt yrkesaktive år bak seg da han dro ut i tjeneste. Det er således et solid grunnlag for å konkludere med at tjenesten, selv om den har vært belastende, ikke har medført endringer i et allerede etablert ustabil yrkesliv.

På denne bakgrunn finner nemnda det ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at klagers plager og ervervsuførhet, kan knyttes til tjenesten. Det fremstår som overveiende sannsynlig at klagers tilstand ville ha vært den samme også om tjenesten tenkes borte.

Klagen har etter dette ikke ført frem. SPKs vedtak blir å stadfeste.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr 17 718,75 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 7,5 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr. 17 718,75 inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 2. april 2019

Anne Stine Eger Mollestad
Leder for klagenemnda